

بذعة المولى في الدين وشبهاتها وجور

በኢሰካም ውሰጥ ሰርጎ ጉብ
የሆነው መውኪድ ብዙታዎቹና
መከሶቻቸው

፩፩፩ ብዙታዎቻቸው

ዝግጅት፡ - ዩሱፍ አሕመድ

<http://t.me/alateriqilhaq>

ምስጋና ለአላህ ይገባው ። በእርሱ እመካለሁ ፣ ወደርሱ ተጸጽቼ እመለሳለሁ ። ከአላህ በቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የሌለ መሆኑን ፣ ነብዩ ሙሐመድ ﷺ የአላህ አገልጋይና መልክተኛ መሆናቸውን ፣ እስከ እለተ ሞታቸው ድረስ ህዝብን በትክክል የመከፋና የተሰጣቸውን አደራ በአግባቡ የተወጡ መሆናቸውን ፤ መልካም ነገር ኖሮ የተውት ፣ መጥፎ ነገር ኖሮ ያላስጠነቀቁት አንድም ነገር የለም ብየ በእርግጠኝነት እመሰክራለሁ። በእርሳቸው ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ የአላህ ሶላትና ሰላምታ ይሰፈን።

ከዚህ በመቀጠል፡

ሶሃቦቹ - ረዲዬሷሁ ዓንሁም - የረሠልን ﷺ የትውልድ ዘመን ከታሪካቸው አንዱ ምዕራፍ በማድረግ እርሳቸው ያዘዟቸውን ትዕዛዛት ተፈጻሚ ለማድረግ ፤ የከለከሏቸውን ደግሞ ለመራቅ ታሪካቸውን በመማር ልጆቻቸውን በማስተማር የተጠመዱ ነበሩ። አላህ ለረሠል ﷺ የለገሳቸውን ምርጥ ስነ-ምግባር ወደራሳቸው ለማምጣትም ከፍተኛ ጥረት ያደርጉ ነበር።

የረሠልን ﷺ ምርጥ ስነ-ምግባር አስመልክቶ አላህ - ሱብሃኑሁ ወተዓላ - በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናግሯል፡-

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

“አንተም በታካቅ ጸባይ ካይ ነህ።” (አል’ቀለም፡ 4)

በነብዩ ﷺ ታሪክ ዙሪያ የተጻፉ በርካታ መጽሐፍት በቅጥፈት ፣ በፈጠራና በውሸት የታጨቁ ፤ በቅድሚያ የረሠልን ﷺ ሱብዕና ከዚያም የእስልምናን ሐይማኖት ገጽታ የሚያጠለኩ በመሆናቸው ቀደምቶችም ይሁን በወቅታችን የሚገኙ የአህለሱና ዑለሞች በጻፏቸው የታሪክ መጽሐፍት ላይ ትኩረት ማድረግ ያስፈልጋል። ማንኛውም ሙስሊም በውሸት ታሪክ ላይ የተመሰረቱ ፤ ከቁርኣንና ከሐዲስ ጋር የሚፋለሱ መጽሐፍትን ለዲኑ መሰረት ሊያደርግ በፍጹም አይገባም። ቅድሚያ ማንኛውም ታሪክ ወደቁርኣንና ወደሐዲስ ቀርቦ ሊመዘን ይገባዋል። ከሐቁ ጋር ገጥሞ ከተገኘ መቀበል ግዴታ ሲሆን ከእውነታው የራቀ ከሆነ ደግሞ አሽቀንጥሮ መጣል ተገቢ ይሆናል ማለት ነው።

የመውሊድ ባለቤቶች በታሪክ ግድፈት ውድቅ በሆኑና ከሸረሪት ድር በደከሙ ማስረጃዎች ላይ ተንጠልጥለው ይገኛሉ። በማንኛውም መንገድ በቅርብም ይሁን በሩቅ መውሊድ በእስልምና ሐያማኖት መፈቀዱን የሚጠቁም የቁርኣንም ይሁን የሐዲስ ማስረጃ ማቅረብ አይችሉም። ስሜት የሰው ልጅን ወደጥመት እንደማግኘት የሚሰብ መሆኑ የታወቀ ጉዳይ ነው። በዘመናችን ሳያስተነትኑ ተቃራኒ ንግግሮችን የሚናገሩ ሰዎች እንደ አሸን ፈልተዋል። ለምን አላህን አይፈሩም? ነብዩን ﷺ መውደድ እርሳቸውን በመከተል እንጅ አዳዲስ ሰርጎ ገብ አምልኮቶችን በሸሪዓው ላይ በመጨመርና በመፍጠር አይደለም።

በመሆኑም መስሊሙ ሕብረተሰብ በዚህ አወዛጋቢ አጀንዳ ዙሪያ የማያወላዳ ግንዛቤ ይጨብጥ ዘንድ ለቀረቡ ብዥታዎች ምላሽ ከሰጡ የተለያዩ መጽሐፍት ሰላሳ ሶስት የሚሆኑትን ብቻ በመምረጥ “በኢስላም ውስጥ ሰርጎ ገብ የሆነው መውሊድ ብዥታዎቹና መልሶቻቸው” በሚል ርዕስ ለአንባቢያን ግልጽ በሚሆን መልኩ በዚህ የትምህርት ክፍል በአላህ ፈቃድ አጠር አድርጌ ለማቅረብ እሞክራለሁ።

አላህን በመፍራት ላይ እኔንም እናንተንም አደራ እላለሁ ፤ አላህን የፈራ ሰው ከክፉ ነገር ይጠበቃል ፤ መልካም ለሆነው ጎዳና አላህ ይመራዋል።

ብዥታ 1፡ - የመውሊድ ባለቤቶች መውሊድን ሐያማኖታዊ በዓል አድርገው ለማክበር የሚከተለውን የቁርኣን አንቀጽ ማስረጃ አድርገው ያቀርባሉ፡ -

﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾
“በአካህ ትሮታና በእዝነቱ (ይደሰቱ) ፤ በዚህም ምክንያት ይደሰቱ ፤ እርሱ ከሚሰበሰቡት ሀብት በካጭ ነው” በካቸው።” (ዩሱፍ: 58)

“አላህ በረሀመቱ እንደንደሰት አዞናል ፤ ነብዩ ﷺ ደግሞ ትልቁ ረሀመት (እዝነት) ናቸው። ምክንያቱም ይህን አስመልክቶ አላህ የሚከተለውን ቁርኣን አውርዷል።” ይላሉ።

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾
“ (ሙሐመድ ሆይ!) ከዓከማትም እዝነት አድርገን እንጅ አከካክንህም።”
(አል’አንቢያ: 107)

መልስ 1:- ከዚህ በላይ የተጠቀሱትን የቁርኣን አንቀጾች መውሊድን ለማክበር ማስረጃ አድርጎ ማቅረብ ትክክል አይደለም። አንድን የቁርኣን አንቀጽ ባልተፈለገ መልኩ ቆልምም መተርጎም ከዓሊሞች ዘንድ ያልተረጋገጠ ፤ ከሰለፎች ግንዛቤ የወጣና ፤ የሽሪዓውን ህግ የተጻረረ ነው።

የመውሊድ ባለቤቶች ከስሜታቸው ጋር ለማጣጣም ሲሉ የሚያቀርቧቸው መረጃዎች የዚህ ማህበረሰብ የቁርኣን ተንታኞች ከተጓዙበት ትርጉም አንጻር ቆቅ ወዲህ ቅዥምዥም ወዲያ ናቸው። የቁርኣን ተንታኞች የአላህ ትሮታ እና እዝነት የሚለው የቁርኣን ቃል ጽንሰ ሐሳብ በምን አይነት መልኩ ተገንዝቦት የሚለውን በተወሰነ መልኩ መመልከቱ ጠቃሚ ይሆናል።

ኢማም አጥጦበሪ - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

((“አላህ ለነብዩ ﷺ የሚከተለውን ተናግሯል:- አንተ ሙሀመድ ሆይ! ለእነዚያ በአንተና በአንተ ላይ በተወረደው ለካዱ አጋሪዎች የሚከተለውን ንገራቸው:- እናንተ ሰዎች ሆይ! አላህ በትሮታው በእናንተ ላይ ጸጋን ለገሳችሁ ፤ እርሱም ኢስላም ነው ፤ እርሱንም ለእናንተ ግልጽ አደረገ ፤ ወደርሱም ቅስቀሳ አደረገ ፤ በእዝነቱም ለእናንተ አዘነላችሁ ፤ መጽሐፉን በማውረድ ከዚህ በፊት የማታውቁትን አሳወቀ ፤ የዲናችሁን መለያ ምልክት በእርሱ አስገንዝባችሁ ፤ እርሱም ቁርኣን ነው።”

አላህ በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናገረ:-

“በአካህ ትሮታና በእዝነቱ (ይደሰቱ) ፤ በዚህም ምክንያት ይደሰቱ ፤ እርሱ ከሚሰበሰቡት ሀብት ሁኩ በካጭ ነው” በካቸው።” (ዩሱ፡58)

ወደርሱ ጥሪ ያደረገላችሁ ኢስላም ፤ በእነርሱ ላይ ያወረደው ቁርኣን ፤ ከሚሰበሰቡት ገንዘብ እና ድልብ ሐብቶች ሁሉ በላጭ ነው በላቸው።”)) (ተፍሲር አጥጦበሪ: 15/105)

ኢብን ከሲር - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናገሩ:-

((“አላህ በረሃል ﷺ ላይ ባወረደው ቁርኣን በፍጡራኖች ላይ በመመገድ ቅ የሚከተለውን ተናገረ:- “እናንተ ሰዎች ሆይ! ከጌታችሁ ግሳጼ በርግጥ መጣላችሁ” ማለትም ከጸያፍ ነገር የሚገስጽ ማለት ነው። “በደረቶች ውስጥ ላለውም የመጠራጠር በሽታ መድሃኒት (በእርግጥ መጣላችሁ)” ማለትም ለብዥታዎችና ለጥርጣሬዎች መድሐኒት የሆነ ማለት ነው ፤ (ወሁደን ወረህመተን) ማለት ደግሞ በእርሱ ወደቅኑ ጎዳና የሚመሩበት እና አላህ በእርሱ የሚያዝንበት ማለት ነው። ይህ የሚሆነው ለአማኞች፣ ለአረጋጋጮች እና ቁርኣንን እውነት ብለው ለተቀበሉት ብቻ ነው...)) (ተፍሲር ኢብን ከሲር: 2/1131)

ኢብን አልቀይም - ረሃመሁሷህ - የሚከተለውን ተናግረዋል፡-

“ፈድሉሷህ” (የአላህ ችሮታ) እና “ወረህመቱሁ” (እዝነቱ) ለሚሉት የቁርአን ቃላቶች የሰለፎች ትርጉም የሚሸከረከረው (ኢስላም እና ሱና) በሚሉት ትርጉሞች ዙሪያ ነው። (ኢፔቲማውል ጁዩሺል ኢስላሚያ፡ ገፅ፡6)

በእነዚህ ሁለት ጸጋዎች ልቦና ህያው ከሆነ ደስታ ይጨምራል ፤ ግንዛቤው ከፍ ካለ ደግሞ በሐሴት የተሞላ ይሆናል ”

በዚህ የቁርአን አንቀጽ ሙብተዲዎች ምንም አይነት መረጃ እንደሌላቸው ማንኛውም ሐቅ ፈላጊ ሁሉ ያረጋግጣል ማለት ነው። ሙብተዲዎች የሰለፎችን ትርጉም የሚቃረን እንኳ ቢሆን መረጃዎችን ከስሜታቸውና ከልብ ወለዳቸው ጋር ለማጣጣም ከፍተኛ ጥረት ያደርጋሉ።

ብዥታ 2፡- ነብዩ ﷺ የዓሹራን ጾም ጽመውታል። ተከታዮቻቸው እንዲጾሙትም አዘዋል። በዚህ ጉዳይ ሲጠየቁ “ይህ ሙሳን እና ህዝቦቹን ነጻ ያወጣበት ፊርዓውን እና ተከታዮቹን ደግሞ ያስመጠበት ቀን በመሆኑ ታላቅ ቀን ነው። ሙሳ ﷺ አላህን ለማመስገን ይህን ቀን ጾሙት እኛም እንጾመዋለን።” (ቡካሪ፡ 2004, ሙስሊም፡ 1130) በማለት ምላሽ ሰጥተዋል። ረሃል ﷺ ሙሳን እና ህዝቦቹን ከፊርዓውን ነጻ በማድረግ አላህን ለማመስገን ጾመውታል ፤ እኛም ነብዩ ﷺ የተወለዱበትን ቀን የምስጋና ፣ የደስታ እና የዒድ ቀን በማድረግ እናከብረዋለን።” ይላሉ።

መልስ 2፡- ጸጋ በመገኘቱ ምክንያት ከዓሹራን ጾም ጋር ተያያዥ የሆኑ ሐዲሶችን መውለድ ለማክበር በንጽጽር ማምጣት ተቀባይነት የለውም። ምክንያቱም በሁለቱም ምስጋናን ይፋ የምናደርግባቸው መንገዶች የተለያዩ ናቸው። በዓሹራ ቀን ጾም ይጾማል ፤ በመውለድ ቀን ደግሞ ድግስ ተደግሶ ምግብ ይበላል። በዚህም ንጽጽሩ ትክክል ሊሆን አይችልም። ምንም እንኳ ረሃል ﷺ ተወልደውበታል በሚባለው ረቢዮል አወል 12ኛው ቀን መጾም በሸሪዓ ያልተደነገገ መሰረተ ቢስ ተግባር ቢሆንም በመውለዱ ቀን ጾም ቢጾሙ ንጽጽራቸው የተቀራረበ ይሆንላቸው ነበር።

ከዚህ ላይ መታወቅ የሚገባው ወደአላህ የምንቃረብበት ተግባር ሁሉ በቂያስ ወይም በንጽጽር የሚጸድቅ አለመሆኑ ነው። ምክንያቱም የአምልኮት መሰረቱ አላህ የደነገገው እንጂ እኛ የምንፈጥረው ባለመሆኑ ነው። ነገር ግን አምልኮት ያልሆኑ ነገሮች አላህ ካልሰጠነቀቀ በቀር መሰረታቸው የተፈቀዱ ናቸው።

ነብዩ ﷺ የዓሹራን ቀን ጸመው አሳይተዋል ፤ ተከታዮቻቸውም እንዲጸሙ አዘዋል። ታዲያ እኛ ረሡልን ﷺ እንደወደድን የምንል ከሆነ ለምንድን ነው ረሡልን ﷺ የማንከተለው? እርሳቸው የሰሩትን ለምን አንሰራም? እርሳቸው የተውትን ለምን አንተውም? ለምንድን ነው ነብዩ ﷺ የተወለዱበትን ቀን ጫት እየቃምን ፤ የተለያዩ የሽርክ መንዙማዎችን እያቀነቀንን በነብዩ ﷺ ላይ ወሰን የምናልፈው? ለምንድን ነው ነብዩን ﷺ ከአላህ ውጭ የምንማጸናቸው? ለምን ወንዶችን እና ሴቶችን በመቀላቀል ሀራም የሆኑ ተግባራቶችን እንፈጽማለን?

ሐፊዝ ብን ሐጀር - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

“የመውሊድ ተግባር ከቀደምት ደጋጎች ከአንዱም ያልተነቀለ መሰረት የሌለው የቢድዓ ተግባር ነው።” (ሐዊ1/196)

ኢብን አል’ሐጅ - ረሂመሁሏህ - ከመውሊድ ጋር የተቆራኙ አስቀያሚ ነገሮችን ከጠቀሱ በኋላ የሚከተለውን ተናግረዋል:-

“እነዚህ ብልሹ አመለካከቶችና እምነቶች የሚሰራጨት በመውሊዱ ውስጥ የተለያዩ ግጥሞች፣ መንዙማዎች እና ድቤዎች ሲኖሩ ነው። ከእነዚህ ነገሮች የጸዳ እንኳ ቢሆን ለምሳሌ መውሊድ በሚል ሐሳብ ምግብ ብቻ ተዘጋጅቶ ሰዎችን አብልተው ቢሸኙ እንኳ ይህ ተግባር ከተዘጋጀበት ዓላማ አንጻር ብቻ በዲን ላይ የተጨመረ ቢድዓ ይሆን ነበር። ሰለፎቹ የረሡልን ﷺ ሱና በመከተል ፤ ሱናቸውን በማላቅ ብርቱዎች ፤ እርሳቸው የሰሩትን ለመስራት ተሸቀዳዳሚዎች በመሆናቸው እነርሱን መከተል ለእኛ በላጭና ግዴታ የሆነ ተግባር ይሆናል። ሰለፎቹ መውሊድን ለማውጣት ሐሳብ ነበራቸው የሚል አንድም ዘገባ ወደእኛ አልመጣም። እኛ የእነርሱ ተከታይ ነን ፤ ታዲያ ለእነርሱ የበቃቸው ለእኛም ለምን አይበቃንም?” (አል’መድኸል ሊብን አል’ሐጅ : 2/10)

ብሹታ 3:- ነብዩ ﷺ ስለ ሰኞ ቀን ሲጠየቁ የሚከተለውን መልስ ሰጠዋል:-

“ይህ ቀን ስኔ የተወከድኩበት ቀን ነው።” ብለዋል። (መሰሊም: 1162) ይህ ደግሞ ነብዩ ﷺ ከሌሎች ቀናቶች የተወለዱበትን ቀን በተለየ ሁኔታ እንደሚያልቁት ነው የሚጠቁመው። እርሳቸው አክብሮታቸውን የገለጹት በጾም ቢሆንም እኛ ደግሞ በክብረ በዓል መግለጽ እንችላለን። አክብሮትን በጾምም ይሁን በምግብ መግለጽ ተመሳሳይ ነው ይላሉ።

መልስ 3:- ረቢዑል አወል 12ኛው ቀን ረሠል ﷺ በትክክል የተወለዱበት ቀን ከሆነም ይህን ቀን በጾም ሲያሳልፉት አልታየም። ጾም የጾሙት ሁሌም በየወሩ አራት ጊዜ ተደጋግሞ የሚመጣውን ሰኞ ቀን ነው። ስለዚህ እናንተ የእርሳቸው ትክክለኛ ተከታይ ከሆናችሁ እርሳቸው የሰሩትን እንጅ በዒባዳ (አምልኮት) ላይ አዲስ ነገር ለምን ትፈጥራላችሁ? የሚል መልስ እንሰጣቸዋለን።

በዚህ መሰረት በየሳምንቱ ከሚደጋገመው ሰኞ ቀን ውጭ በረቢኡል አወል 12ኛው ቀን በሸሪዓ ትዕዛዝ የሌለበትን ተግባር መፈጸም ከረሠል ﷺ እኔ እበልጣለሁ ፤ የእርሳቸው ስራ ትክክል አልነበረምና እናስተካክለው የሚል አንድምታ ይኖረዋል ማለት ነው።

ሌላው ረሠል ﷺ የሰኞን ቀን ብቻ ሳይሆን ሐሙስንም ጭምር ይጾሙ እንደነበር መታወቅ አለበት።

የአላህ መልክተኛ ﷺ የሚከተለውን ሐዲስ ተናግረዋል:-

"تعرض الأعمال يوم الإثنين والخميس ، فأحب أن يعرض عملي وأنا صائم"
“ሰኞ እና ሐሙስ ቀን ስራዎች (ከሐካህ) ይቀረባኩ ፤ እኔ ጾመኛ ሆኖ ስራዬ እንዲቀረብኬኝ እወዳለሁ።” (መስሊም: 2565)

ሰኞና ሐሙስ ስራዎች ይቀረባሉ። ሰኞ ቀን በትክክለኛ ሐዲስ እንደተረጋገጠው የተወለዱበት ቀን ብቻ ሳይሆን በእርሳቸው ላይ ቁርኣን የተወረደበት (የተላኩበት) ቀን መሆኑም መታወቅ አለበት። በሰኞ ቀን ጾምን ንጽጽር አድርጎ የመውሊድን በዓል ማክበር ከእውነታው የራቀ ነው።

ስለዚህ በዚህ ቀን የተለያዩ ቢድዓ ተግባራትን በመፈጸም ድቤ እየደበደቡ ፤ የተለያዩ የሽርክ መንዙማዎችን እያቀነቀኑ ፤ በመጨረር ወይም ወንድና ሴት ተቀላቅሎ በመብላትና በመጠጣት ማሳለፍ ሳይሆን ረሠል ﷺ የተወለዱበትን ሰኞ ቀን ተጠባብቀን በመጾም ምስጋናችንን ልንገልጽ ይገባል።

አንዳንድ የመውሊድ ሰዎች ረቢዑል አወል 12ኛውን ቀን ገጥሞ የመጣውን ሰኞ ቀን በጭፈራ በመብላት በመጠጣት ማሳለፍ እንጅ መጾም የተጠለ ነው በማለት ወሰን ያለፈ ንግግር ሲናገሩ ይደመጣል።

ብዥታ 4:- ኢብን አልጀዘሪ - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

አቡለሐብ በህልም ታየ “ሁኔታህ እንዴት ነው?” ተብሎ ተጠየቀ ፤ “በእሳት ውስጥ ነኝ ፤ ነገር ግን በረሠል ﷺ መወለድ በመደሰት አገልጋዩ የነበረችውን ሱወይባ ነጻ በማድረግ ሰኞ ሰኞ ሌሊት እሳት ከእኔ ላይ ይቃለልልኛል።”

ከሐዲ የሆነ ሰው በረሃው መውለድ ተደስቶ እንዲህ አይነት ጥቅም የሚያገኝ ከሆነ አላህን የሚገዛ ሙስሊም በየአመቱ መውለድ ደግሞ ቢያበላና ቢደሰት ምን ችግር አለው? ይላሉ።

መልስ 4:- ከዚህ መረጃ የበለጠ ደካማ መረጃ የለም። ህልሙን የተመለከተው ሰው ማን እንደሆነ አይታወቅም ፤ በህልም የታየው አላህ የረገመው ከሀዲ ነው ፤ ከመቼ ወዲህ ነው ህልም ለሽሪዓ መረጃ ሆኖ የሚቀርበው? አላህ በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናግሯል:-

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾

“የአቡ ከሀብ ሁከት እጆቹ ከሰሩ። (ጠፋ፤ እርሱ) ከሰረም።” (አል’መሰድ: 1)

ለዚህ ብዥታ ከብዙ አቅጣጫ መልስ መስጠት ይቻላል።

1. የኡርዋ ሐዲስ “ሙርሰል” (ሰንሰለት የሌለው) ሐዲስ ነው።
2. የኡርዋ ሐዲስ “መውሱል” (ሰንሰለት ያለው ሐዲስ) እንኳ ቢሆን የህልም እይታ በመሆኑ ለመረጃነት አያገለግልም።
3. የኡርዋ (ሙርሰል) ሐዲስ አቡለሀብ ሱወይባን ነጻ ያደረጋት ነብዩን ከማጥባቷ በፊት መሆኑን ይጠቁማል። ኢብን ሐጀር - ረሂመሁሷህ - ፈትህ በሚባለው ኪታባቸው ላይ ግልጽ እንዳደረጉት ከታሪክ ባለቤቶች ዘንድ ከተወሳው ጋር የሚጋጭ እንደሆነ ገልጸዋል። አቡለሀብ ሱወይባን ነጻ ያደረጋት ረሃውን ካጠባቸው ከብዙ ዘመን በኋላ እንደሆነ ይገልጻሉ። (ፈትሁ አል’ባሪ: 4/250)
4. የኡርዋ ሙርሰል ሐዲስ ከቁርኣን ጋር በቀጥታ የሚጋጭ ነው። ሀፊዝ ብን ሐጀር - ረሂመሁሷህ - ፈትሁ አል’ባሪ በሚባለው ኪታባቸው እንዳብራሩት የኡርዋ ሙርሰል ሐዲስ ካፊር መልካም ስራው ለአኽፊር እንደሚጠቅመው የሚጠቁም ሲሆን አላህ - ሱብሃንሁ ወተዓላ - በቁርኣኑ ደግሞ ከሐዲዎች በዱንያ ላይ የሰሩት መልካም ስራ እንደትቢያ ተበትኖ የሚቀርና የማይጠቅማቸው መሆኑን ይገልጻል።

﴿وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا﴾

“ከሰራም ወደሰሩት እናሰባክን። የተበተነ ትቢያም እናደርገዋለን።”
(አል’ፉርቃን: 23) (ፈትሁ አል’ባሪ: 9/167)

ብዥታ 5:- “መውለድ የነብዩን ታሪክ ለመማርና ለማወቅ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አለው።” ይላሉ።

መልስ 5:- ነብዩን ﷺ ባህሪያቸውን ፣ ተአምራቶቻቸውን እና ታሪካቸውን ለማወቅ የፈለገ ሰው በማንኛውም ጊዜ የተመቻቸ ነው። የረሀልን ﷺ ታሪክ ለማወቅ በተለየ ወቅት ፤ በተለየ አካሄድ ፤ መሰረተ ቢሰበሰብ በሆነ ስብስብ የሚገደብ አይደለም።

ብዥታ 6:- “በጾሐቅ፡፡ የዘገቡት አነስ ﷺ ያስተላለፉት የሚከተለው ሐዲስ መውሊድ ለማውጣት ማስረጃችን ነው።” ይላሉ።

(أن النبي صلى الله عليه وسلم عق عن نفسه بعد النبوة مع أن جده عبد المطلب عق عنه في سابع ولادته)

“የነብዩ አያት (ዓብደል ሙጦሊብ) ረሀል ﷺ በተወለዱ በሰባት አመታቸው አቂቃ አውጥቶላቸው ሲያበቃ ነብዩ ከሆኑ በኋላ ደግሞ በራሳቸው አቂቃ አውጥተዋል።” (አስ’ ሱኑን አል’ ኩብራ: 9/300)

((ነብዩ ﷺ በተደጋጋሚ ይህን ተግባር የፈጸሙት አላህ እርሳቸውን ለዓለማት እዝነት በማስገኘቱ የአላህን ምስጋና ይፋ ለማድረግና ከእርሳቸው በኋላ ለሚመጣው ትውልድ ሱና ሆኖ እንዲቀጥል በማሰብ ነው።)) ይላሉ።

መልስ 6:- ኢማም ማሊክ - ረሂመሁሊህ - ይህን ሐዲስ ውድቅ አድርገውታል። ዓብደላህ ብን ሂዋር በተባለው ዘጋቢ አማካኝነት አቡዳውድ ፣ አህመድ፣ ኢብን ሂባን ፣ በዛር፣ ኢብን ሐጀር፣ ኢብን አልቀይም ፣ ዘህብይና ሌሎችም የዲን መሪዎች ይህን ሐዲስ ደካማ ነው ብለውታል። (ፈትሁ አል’ ባራ: 9/595, መጅመሪያ አል’ ፈታዋ: 8/431-432) ሐዲሱ ትክክል እንኳ ቢሆን ከመውሊድ ጋር የሚያገናኘው አንድም ነገር የለም። መረጃ እናድርግ እንኳ ቢሉ አንድ ሰው ለአቅመ አደም ከደረሰ በኋላ አቂቃውን ማውጣት እንደሚችል ማስረጃ ሊሆናቸው ይችላል ነበር።

ብዥታ 7:- “መውሊድን በርካታው መስሊም መልካም ብሎታል ፤ እርሱን መቃወም አብዛኛው ሰው መልካም ያለውን እንደመቃወም ይቆጠራል።” ይላሉ።

መልስ 7:- ታላቁ ሶሃባ ዓብዱሊህ ብን ዑመር ﷺ የሚከተለውን ተናግረዋል:-
(كل بدعة ضلالة وإن رآها الناس حسنة) ، وفي رواية : "وإنما الجماعة ما وافق طاعة الله وإن كنت وحدك"

(ሰዎች መጠካም ነው ብከው ቢመከከቱት አንኳ ፤ ማንኛውም ፈጠራ ጥመት ነው።)
(አል’ ላለካኢይ: 1/92, ኢብኑ በጣህ: 205, አል’ በይሐቂዩ ፊ አል’ መድኸል: 191)

በሌላ ዘገባ: (ብቻህን አንኳ ብትሆን ጀማሪ ማከት ከአካህ ትዕዛዝ ጋር የተሰማማ ነው።)
(አል’ ላለካኢይ: 1/160)

وقال ابن مسعود رضي الله عنه : "الجماعة ما وافق الحق وإن كنت وحدك"

ኢብን ሙሰዑድ رضي الله عنه የሚከተለውን ተናግረዋል፡ -

“ጀማላ የሚባለው ብቻህን አንኳ ብትሆን ከሐቅ ጋር የተስማማህ ነው።” (አል’ሃዋዲሱ ወልቢደሶ፡ 76/22, መሸካቱ አል’መሳቢህ፡ 1/61)

يقول صلى الله عليه وسلم : "إن الإسلام بدأ غريباً وسيعود غريباً كما بدأ فطوبى للغرباء" قيل : من هم يا رسول الله ؟ قال صلى الله عليه وسلم : "هم الذين يصلحون إذا فسد الناس"

ረሠል رضي الله عنه የሚከተለውን ሐዲስ ተናግረዋል፡ -

“ኢስካም አንግዳ ሆኖ ጀመረ ፤ አንደጀማመሩ አንደገና አንግዳ ሆኖ ይመከሳል ፤ ብቸኛ ከሆኑት አማረካቸው።” (መስሊም፡ 145) በማለት ረሠል رضي الله عنه ተናገሩ። “የአላህ መልክተኛ ሆይ ! እነማን ናቸው ?” የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው። “ሰዎች ሲበካሹ የሚያስተካክሉ ናቸው።” በማለት ምላሽ ሰጡ። (ኢብን ማጀህ፡ 3986, ሐዲሱን አልባኒ ሶሂህ ብለውታል “አስ’ሲልሲሉቱ አስ’ሶሂህ፡ 3/1273)

ሐቅ በተከታዮች ብዛት እንደማይለካ አላህ በሚከተሉት የቁርአን አንቀጾች ነግሮናል፡ -
﴿وَأَن تَطْعَ أَكْثَرُ مَن فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾

“በምድርም ካሉት ሰዎች አብዛኞቹን ብትከተል ከአካህ መንገድ ያሳስቱሃል።” (አል’አንዓም፡ 116)

﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾

“አብዛኞቹም ሰዎች (ከማመናቸው) ብትጓጓም የሚያምኑ አይደሉም።” (ዩሱፍ፡ 103)

﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ﴾

“ከባሮቹ በጣም አመሰግናኞቹም ጥቂቶቹ ናቸው።” (አስ’ሰበአ ፡ 13)

ብዥታ 8፡- “የመውሊድ በዓል በበርካታ አገሮች የሚፈጸም የአብዛኛው ሙስሊም ማህበረሰብ ተግባር ነው።” ይላሉ።

መልስ 8፡- ማስረጃ ማለት ከቁርአን እና ከኑብዩ عليه السلام በትክክለኛ ሐዲስ ወይም ሱና የጸደቀው ነው። በቁርአንና በትክክለኛ ሐዲስ ከኑብዩ عليه السلام የጸደቀው ደግሞ በዲን ላይ የሚፈጠሩ ፈጠራዎች በጥቅሉ ክልክልና ወደጥመት ጎዳና የሚመሩ መሆናቸው ነው። መውሊድ ደግሞ ከቢድዓዎች መካከል አንዱ ነው። የሰዎች ተግባር ከመረጃ ጋር ከተቃረነ የሰዎቹ ቁጥር በበርካታ እንኳ ቢሆን ማስረጃ ሊሆን በፍጹም አይችልም።

አላህ በተከበረው ቁርአን የሚከተለውን ተናግሯል፡ -

﴿وَإِنْ تُطِيعُوا أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ لَيُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾

“በምድርም ካሉት ሰዎች አብዛኞቹን ብትከተል ከአላህ መንገድ ያሳስቱሃል።”

(አል'አንዓም፡ 116)

ሸይኽ ሙሐመድ ብን ሷሊህ አልፀሰይሚን - ረሃመሁሊህ - የሚከተለውን ተናግረዋል፡ -

“ሰዎች ረሃልን ﷺ እንደደረሰው ወይም እናስታውሳለን በሚል ሙወሊድን ያከብሩታል። እኛ ደግሞ እንላቸዋለን ፡ - ረሃልን ﷺ ከወደዳችሁ መልካም ነው ፤ ረሃልን ﷺ ለማስታወስም ከሆነ መልካም ነው ፤ ነገር ግን የዳኞች ዳኛ የሆነው አላህ - ሱብሃነሁ ወተዓላ - ያስቀመጠው ሚዛን አለ። እርሱም ፡ -

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“በካቸው፡ - “አካህን የምትወዱ እንደሆናችሁ ተከተሉኝ ፤ አካህ ይወዳችኋልና ፤ ሃጢአቶቻችሁንም ከናንተ ይምራልና ፤ አካህም መሃሪ አዛኝ ነው።” (አል'ኢምራን፡ 31)

አንድ ሰው አላህን እና ረሃልን ﷺ እወዳለሁ ማለቱ ትክክል ከሆነ ለአላህ ሽሪዓ እንዲሁም ረሃልን ﷺ የመጡበትን ተከታይ ይሁን ፤ እርሳቸውን ተከታይ ካልሆነ ረሃልን ﷺ እወዳለሁ የሚለው መግት ውሸት ይሆናል ማለት ነው። እስኪ የሚከተሉትን ጥያቄዎች እናቅርብ። ረሃልን ﷺ የተወለዱበት ቀን ነው በማለት ሌሊትን ከብረ በዓል አድርጎ ማክበር ከአላህ ሽሪዓ የሚቆጠር ነውን? ነብዩ ﷺ ፈጽመውታልን? እነዚያ ቅን የነበሩት የረሃልን ﷺ ምክትሎች እንዲሁም ሶሃቦችና ተከታዮቻቸው - አላህ ስራቸውን ይወደድላቸው - ሰርተውታልን? ለእነዚህ ሁሉ ጥያቄዎች መልሱ አልሰሩትም የሚል ነው። በዚህ ተቃራኒ አለኝ የሚል ካለ መልሱን ባፋጣኝ ሊያቀርብ ይገባል። አላህ በተከበረው ቁርአን የሚከተለውን ተናግሯል፡ -

﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

“እውነተኛች እንደሆናችሁ ማስረጃችሁን አምጡ” በካቸው። (አል'በቀራህ፡ 111)

ብዥታ 9፡ -

በመውሊድ ባለቤቶች ላይ ተቃውሞ የምታቀርብ ከሆነ “አላህ ከፈጠረን ጊዜ ጀምሮ አላህን የምንገዛበት ፤ አባቶቻችን አያቶቻችን ሸኾቻችን የነበሩበትን ሱና (ጎዳና) እንዴት ትቃዎማለህ? የእነርሱን ሱና ትቀይራለህ እንዴ?” የሚሉ ጥያቄዎችን ያቀርባሉ።

መልስ 9:- ሱብሃን አላህ! የትኛውን የአባቶችና የአያቶች ሱና ነው የቀየርነው? የእነርሱ ስራ ማስረጃ ይሆናል እንዴ? ወይስ አላህ ያወገዘው የሆነውን የሙሽሪኮች አባባል ነው የምትናገሩት?

አላህ በተከበረው ቁርአን የሚከተለውን ተናግሯል:-

﴿حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾

“አባቶቻችንን በእርሱ ካይ ያገኘንበትን ነገር ይበቃናክ።” (አል’ማኢዳ: 104)

﴿بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهُتَدُونَ﴾

“ከቶውንም እኛ አባቶቻችንን ከሃይማኖት ካይ አገኘናቸው። እኛም ከፈከጎቻቸው ካይ ተመሪዎች ነን እኩ።” (አዝዙቸሩፍ: 22)

ብዥታ 10:- “ሽሪዓዊ ያልሆነ ተግባር ከሰዎች ዘንድ በብዛት ከተሰራ ወደሽሪዓዊ ተግባር ይቀየራል” ፤ “አንተ እያከረርከው ነው እንጅ ይህ ጉዳይ የቆየ በጣም ቀላልና ገር የሆነ በሰዎች መካከል የተሰራጨ ፤ በዚህ ላይ አባቶቻችንን ያገኘንበት ነው።” ይላሉ።

መልስ 10:- አብዛኛው ሰው ስህተት ላይ መውደቁ ተግባሩ ወደትክክል ይቀየራል ማለት ይህ በዲን ላይ ሸፍጥ ነው።

ፋዶይል ብን ዒያድ - ረሂመሁሊህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

"اتبع طرق الهدى ولا يضرك قلة الشاكرين ، وإياك وطرق الضلالة ، ولا تغتر بكثرة الهالكين"

“ትክክለኛውን መንገድ ተከተል ፤ የአመስጋኞች ቁጥር ቢያንስም አይጎዳህም ፤ የጥመትን መንገድ ተጠንቀቅ የጠፊዎች ቁጥር መብዛት አይሸውድህ።” (አል’ኢዕቲባ: 1/83)

ብዥታ 11:- ከጭቃው ላይ የበለጠ ርጥበትን የሚጨምር አስቀያሚ ንግግር ደግሞ የሚከተለው ነው:-

(خطأ مشهور خير من صواب مهجور)

(የታወቀ ስህተት ከተተወ ሐቅ ይሻላል።)

መልስ 11:- ይህ ንግግር ትክክል የሆነውን ንግግር እንድንተው የሚቀሰቅስ አደገኛ ንግግር ነው። በዲን ጉዳይ በርካታ ስህተቶች ተከስተዋል ፤ እነዚህ ስህተቶች ደግሞ ከሰው ዘንድ ተስፋፍተዋል ፤ ታዲያ ከሰዎች ዘንድ ሐቁ ስለተተወ ብቻ ስህተቱን ይከተላሉ እንዴ? ይህን ከሰሩ ግልጽ የሆነ ጥመት ጠመመ ማለት ነው።

ብዥታ 12:- የመውሊድ ባለቤቶች ከሚያቀርቡት ብዥታ መካከል አንዱ “ማንኛውም ልዩነት ቢከሰት ከስህተቱ ነጻ ለማውጣት ምክንያት መስጠት።” የሚል ነው። ለዚህ ማስረጃ የሚያደርጉት የሚከተለውን አባባል ነው።

(اختلاف أمتي رحمة)

(የህዝቦች ልዩነት እዝነት ነው።) (ሚዛኑ አል’ኢባቲዳል ሊዘሐቢይ፡ 2/1513, ሐዲሱን አልባኒ ዶዲፍ ብለውታል “አስ’ሲልሲለቱ አድ’ሮዲፍ፡ 1/57”)

ከእነርሱ ዘንድ መረጃን መሰረት አድርጎ የሚቃወምን ሰው እንደአክራሪ መመልከት የተለመደ ባህሪያቸው ነው። አንድ ሙፍቲ በአንድ ጉዳይ ፈትዋ ከሰጠ “ልዩነት እዝነት ሆኖ እያለ ለምን ልዩነት ባለባቸው የዲን ጉዳዮች ፈትዋ ይሰጣል?” በማለት ተቃውሟቸውን ይገልጻሉ።

“በዑለሞች መካከል ልዩነት መስፋቱ እዝነት ነው።” የሚሉም ሌሎች ጽንፎችም አልጠፉም። “በዲኑ ውስጥ ችግር የለም ፤ ዲኑ ሰፊ ሆኖ እያለ ሰዎችን ችግር ላይ ለመጣል አትፈልጉ።” ይላሉ።

መልስ 12:- ከላይ የተጠቀሰው አባባል ሁሉ ስህተትና ሽሪዓው የመጣበትን አላማ አለመገንዘብ ነው። በዑለሞች መካከል ልዩነት ከተከሰተ መረጃው አመዛኙ የሆነውን መርጦ መያዝ እንጅ ያለምንም ጥናትና ማረጋገጫ ከሁለቱ ንግግሮች የፈለገውን መያዝ ይችላል የሚለው አባባልም ትክክል አይደለም።

ሸይኽ ሙሐመድ ብን ሷሊህ አልዑስይሚን - ረሂመሁሏህ - “ኪታቡል ዒልም”

በሚባለው ኪታባቸው የሚከተለውን ተናግረዋል:-

“በዑለሞች መካከል የተከሰተ ልዩነት እንጅ ፤ ገና ጀማሪ በሆኑ ተማሪዎች ወይም ጥልቅ ግንዛቤው በሌላቸው ሰዎች መካከል የተከሰተ ልዩነት ፍጹም ቦታ ሊሰጠው የሚገባ አይደለም።” (ኪታቡል ዒልም፡ 187)

ረህመት (እዝነት) ማለት መስማማት እንጅ መለያየት ረህመት (እዝነት) ሆኖ አያውቅም። በመሆኑም “የህዝቦች መለያየት ረህመት ነው” የሚለው አባባል መሰረተ ቢስ አባባል ነው።

ብዥታ 13:- የመውሊድ ባለቤቶች የሚከተለውን ጥቅስ እንደማስረጃ ያቀርባሉ:-

(كل مجتهد مصيب)

“ማንኛውም (የኢስላምን ህግጋት ለመረዳት) ጥረት የሚያደርግ ሁሉ ሐቀኛ ነው።” በዚህ ህግና መርህ ላይ ተንተርሰው “ማንኛውም በዲኑ ዙሪያ ጥረት የሚያደርግ አካል የፈጠረውን ልዩነት ሁሉ መያዝ ችግር የለውም።” ይላሉ።

መልስ 13:- እነርሱ እንደሚሉት ሳይሆን ማንኛውም በዲኑ ላይ ጥረት የሚያደርግ ሁሉ የራሱ የሆነ ድርሻ ሊኖረው ይችላል ፤ ነገር ግን ሁሉም ጥረት አድራጊ ትክክለኛውን ያገኛል ማለት አይደለም፤ ትክክለኛው አንድ ብቻ እንጂ ብዙ ቁጥር ሊኖረው አይችልም።

ብዥታ 14 :- “መውሊድ ቢደፍን ፣ የጃሂልያ ተግባርና ስህተት ከሆነ ከበርካታ ዘመናት ጀምሮ መስሊሞች ለምን ሊሰሩት ቻሉ?” የሚል ጥያቄ ያቀርባሉ።

መልስ 14:- ለበርካታ አመታት መስሊሞች መውሊድን ማክበራቸው ልክ እንደ ሽሪንግዊ ማስረጃ አድርጎ ማቅረብ ተገቢ አይደለም። መውሊድ ሽሪንግዊ መሰረት ኖሮት ሳይሆን ትውልድ ከትውልድ ሲረከበው የኖረ የጃሂልያ እምነት ነው። አላህ በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናግሯል፡-

﴿حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾

“አባቶቻችንን በእርሱ ካይ ያገኘንበት ነገር ይበቃናኩ።” (አል’ማሒዳ፡ 104)

ብዥታ 15:- ስለመውሊድ ታሪክ የጻፈ አንድ ግለሰብ የሚከተለውን ተናግሯል፡-
((የነብዩ ﷺ ምክትሎች አቡበክር ፣ ዑመር፣ ዑስማን እና ዓልያ - ረዲዬሊሁ ዓንሁም - የዲን መሰረቶችን ለማስፋፋት አገሮችን ለመክፈት በመጠመዳቸው መውሊድን ለማክበር ጊዜ አላገኙም ...))

መልስ 15:- በኹለፋኑ ራሽዲዮች ላይ የተናገረው ንግግር ከመሰረቱ ውድቅ የሆነ ንግግር ነው።

ሽይኹል ኢስላም ብን ተይሚያ - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል፡-
“ይህን የቢደዓ ተግባር ሽሪንግዊንና ሱናውን ያቃለሉ ሐራሙን ሐላል ፤ ሐላሉን ሐራም ፣ ቢደዓውን ሱና ፤ ከሐዲዎችን ወዳጅ ያደረጉ የዑበይድያዎች ግዛት እስኪመሰረት ድረስ ከተከበረው ክፍለ ዘመን ላይ የነበሩ መስሊሞችም ይሁን ከእነርሱ በኋላ የመጡት በፍጹም አልሰሩትም”

ብዥታ 16:- “የመውሊድ በዓል መልካም ሱና ነው ። ለዚህ ማስረጃችን ደግሞ የሚከተለው የነብዩ ﷺ ሐዲስ ነው።” በማለት የመውሊድ ባለቤቶች ይሞግታሉ።
“በኢስላም ውስጥ መልካም ሱናን (ህያው) ያደረገ ፤ ለእርሱ ምንዳዋ አለው ፤ ከእርሱ በኋላ የፈጸሟትም ሰዎች ከምንዳቸው አንድም ሳይቀነስ ምንዳዋ አለው...”
(መስሊም፡ 1017)

መልስ 16:- መልካም ሱና የሚባለው ሽሪዓዊ መሰረት ሲኖረው ነው። ይህ ሐዲስ የተነገረበትን ምክንያት ብናስተውል እንኳ ሽሪዓዊ መሰረት ያለው ሆኖ እናገኘዋለን። እርሱም ሶዶቃን አስመልክቶ ነው። የመውሊድ በዓል ግን ምርጡ ክፍለ ዘመን ካለፈ በኋላ ሙብተዲዎች የፈጠሩት በመሆኑ በሽሪዓ ምንም አይነት መሰረት የለውም።

ብዥታ 17:- “የመውሊድን በዓል የምናከብረው ረሳልን ﷺ ለማላቅና ለማክበር ነው።” ይላሉ።

መልስ 17:- ረሳልን ﷺ የምናልቃቸው እርሳቸውን በመታዘዝ ፤ እርሳቸው የፈጸሙትን በመፈጸም ፤ የከለከሉትን በመራቅ እንጅ በቢድዓ ተግባር አይደለም። ውዴታቸው መሰረተ ቢስ በሆኑ የቢድዓ ተግባራትና በወንጀል አይገለጽም። ረሳልን ﷺ ክብር በመስጠት ቁጥር አንድ የሚታወቁት ሶሃቦች ናቸው። ነገር ግን ፍቅራቸውንና ክብራቸውን ቢድዓ በሆነው የመውሊድ በዓል አልገለጹም። የመውሊድ በዓል ሽሪዓዊ ቢሆን ኖሮ ሶሃቦቹ ፍጹም አይተውትም ነበር።

ብዥታ 18:- “መውሊድ ማክበር ረሳልን ﷺ ለመውደድ ትልቁ ምልክትና መገለጫ ነው ፤ ፍቅራቸውን ይፋ ማድረግ ደግሞ ሽሪዓዊ ነው ፤ መውሊድ ያላከበረ ረሱልን የሚጠላ ሰው ነው።” ይላሉ።

መልስ 18:- ሱብሃን አላህ! ሱብሃን አላህ! አንተ የመውሊድ ባለቤት ረሳልን ﷺ ከአቡበክር፣ ከዑመር፣ ከዑስማን፣ ከዓልይ፣ ከዓኢሻ እና ከሌሎችም የረሳል ሚስቶች - ረዲፌሊሁ ዓንሁም ጀሚዓን - እውነት አብልጠህ ትወዳለህ? መውሊድን በየአመቱ የሚያከብር ከሶሃቦች በጣም የተመራ ፤ የረሳል ﷺ በጣም ወዳጅ ነው ብለህ ታስባለህ? ምንም ጥርጥር የለውም መልሱ አይደለም የሚል ነው። የመውሊድን በዓል ሌሊት ተነስቶ ማክበር ረሳልን ﷺ ለመውደድ ምልክት ሊሆን በፍጹም አይችልም። መውሊድን የሚያከብሩ ነገር ግን ከረሳል ﷺ መንገድ የወጡ ስንት ሰዎች አሉ? መውሊድ የሚያከብሩ ነገር ግን በአራጣ የሚተዳደሩ ፣ ሶላትን የማይሰግዱ ፣ የነብዩን ﷺ ሱና ያጠፉ ስንት ፋሲቆች ወይም አመጾኞች አሉ።

ብዥታ 19:- “ከሐዲዎች ለአለቆቻቸው ፣ ለመሪዎቻቸው እና ታላላቅ ለሚባሉ ሰዎች የልደት በአል የሚያከብሩ ከሆነ ከሁሉም አካል ለተላቁት ረሳላችን ﷺ የተወለዱበትን ቀን ማክበር ደግሞ በጣም በላጭ ይሆናል።” የሚል ብዥታ ያቀርባሉ።

ከመውሊድ አክባሪዎች መካከል አንዱ የሚከተለውን ብዥታ አስራጭቷል፡-

إذا كان أهل الصليب اتخذوا ليلة مولد نبيهم عيداً أكبر ، فأهل الإسلام أولى بالتكريم وأجدر

((የመስቀል ባለቤቶች ኑብያቸው የተወለዱበትን ሌሊት ታላቅ ክብረ በዓል አድርገው ከያዙ ፤ የኢስላም ባለቤቶች (የኑብያቸውን ልደት በዓል) በማክበር ቀዳሚዎች ሊሆኑ ይገባል።))

መልስ 19፡- ይህን አዕምሯዊ ብዥታ የፈጠሩት የቢድዓ ተጣሪና ረዳቶች ናቸው ። መውሊድ የሽሪዓ ተቃራኒ ሆኖ እያለ አእምሯቸው መልካም አስመስሎ አሳያቸው ፤ ከዚያም ልቦቻቸው ተቀበሉት።

አንደኛ፡- እኛ ካፊሮችን እና ሙሽሪኮችን በኢባዳም ይሁን በበዓል በመቃረን ታዘናል። እንደውም ሽያዥል ኢስላም ብን ተገምግሙ - ረሂመሁሷህ - “ኢቅቲደኡ ሲራጠል ሙስተቂም” በተባለው ኪታባቸው በአላት ከዚህ ቀደም የነበሩ እምነቶች መገለጫ እንደሆነ ፤ ውጫዊ መመሳሰል የውስጥ መመሳሰልን እንደሚያመጣ ፤ ሽሪዓውም ይሁን አዕምሮ እንዲሁም ተጨባጩ የሚያስረዳው ጉዳይ መሆኑን ገልጾታል።

ሁለተኛ፡- ከዚህ ማህበረሰብ የአህሉል ኪታቦችን መንገድ በተግባርም ይሁን በንግግር የሚከተል እንደሚመጣ ኑብዩ ﷺ ተናግረዋል።

وعن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "لتتبعن سنن من قبلكم شبرا بشبر وذراعا بذراع حتى لو سلكوا جحر ضب لسلكتموه" قلنا يا رسول الله اليهود والنصارى ، قال : "فمن؟" متفق عليه.

ቡዥሪና ሙስሊም በዘገቡት ሐዲስ አቡሰኢድ አልኹድርይ ᷺ የሚከተለውን አስተላልፈዋል፡-

“ክንድ በክንድ ሰንዘር በሰንዘር ከዚህ በፊት የነበሩ ሰዎችን መንገድ በእርግጥ ትከተላላችሁ። የእርጅና ጉድጓድ ቢገቡ እንኳ በእርግጥ ትገባላችሁ።” የአካሄድ መጠነካካት ሆይ! አይሁድና ካህናት ናቸውን? በማካት ጠየቅናቸው። “እንግዲያ እነማን ናቸው?” በማካት መጠነካካት። (ቡዥሪ፡ 3456, ሙስሊም፡ 2669)

መውሊድ አክባሪዎች ይህን ሐዲስ ዘነጉት እንዴት?

ብዥታ 20፡- “መውሊድን በመሰሉ ክብረ በዓላት ታላላቆቻችንን ማክበርና ማላቅ የተለመደ ባህላችን ነው።” ይላሉ።

መልስ 20፡- አዎ ሰይጣን መልካም ባህላችሁ እያለ የተለያዩ ጣዖታት አምላኪዎች በማድረግ ከሽርክ አረንቋ ውስጥ እንድትገቡ አደረጋችሁ።

ነብዩ ﷺ ልክ እንደናንተ አለቆች ዓይነት አይደሉም። የአላህን ዲን በልማዳችሁ በባህላችሁ ልትወስኑ ትፈልጋላችሁን? እንደውም ረሠል ﷺ ከሁሉ በላይ ታላቅ ፤ የነብያቶች ሁሉ መደምደሚያ የዲን መሪ ናቸው። እርሳቸውን በመታዘዝ በእርሳቸው ላይ ሶላትና ሰላምታ በማውረድ አልቋቸዋል። ወደቀኝም ወደግራም ሳትሉ አላህ ባዘዘው ላይ ቀጥ በሉ።

ብዥታ 21:- የመውሊድ ባለቤቶች ከሚያቀርቡት ብዥታ መካከል ኢብን መስዑድ ﷺ ተናገረውታል ተብሎ የሚወራው የሚከተለው ንግግር ነው።

(ما رآه المسلمون حسنا فهو عند الله حسن)

(መስኪሞች መክካም ነው ብዙው የተመከከቱት ፤ ከአካላትም ዘንድ መክካም ነው።) (መቃሲድ: 959, አልቢዲያ ወኒሃያ: 10/327, ሐዲስን አልባኒ ዶዲፍ ብለውታል “አስ’ሲልሲለቱ አድ’ዶዲፋ: 2/17”))

መልስ 21:- ይህ አነጋገር የሸሪዓ ማስረጃ ሊሆን ዘንድ ከመሰረቱ የነብዩ ﷺ ሐዲስ አይደለም። ከኢብን መስኡድ ﷺ ንግግሮች መካከል አንዱ ነው። ኢብን መስዑድ ይህን የተናገሩት አቡበክር ﷺ የረሠል ﷺ ምክትል ሆነው በተመረጡበት ወቅት ነው። እንደ ሐዲስ ብንወስደው እንኳ የንግግሩ ጽንሰ ሐሳብ ከፊሉ መልካም ፤ ከፊሉ ደግሞ እንደመጥፎ የተመለከተው ማለት ሳይሆን ሙስሊሞች የተስማሙበትና መልካም ነው ብለው የተመለከቱት ማለት ነው። መውሊድን መልካም በማለት ሁሉም ሙስሊም ተስማምቷል እንዴ? በመውሊድ ላይ ሁሉም ሙስሊም በአንድ ድምጽ ተስማምቷል የምትሉ ከሆነ በጣም የሚደንቅ ነው። የትኛው የማህበረሰብ ክፍል ነው መውሊድ ይበቃል ብሎ በአንድ ድምጽ የተስማመው? ምናልባት የሱፍያ ፣ የራፊዲ ፣ የአህባሽ እና እነርሱን በቢድዓ ተግባር የተከተለ ማህበረሰብ ካልሆነ በቀር? ተራው ማህበረሰብ ወዶት ተቀብሎትም ከሆነ አላህ እንደነገረን ነው።

አላህ በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናግሯል:-

﴿وَإِنْ تُطِيعُوا أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾

“በምድርም ካኩት ሰዎች አብዛኞቹን ብትከተል ከአካህ መንገድ ያሳስቱሃክ።” (አል’አንዓም: 116)

ብዥታ 22 :- “የመውሊድ ባለቤቶች መውሊድን እየፈጸሙ የሚገኙት በመልካም ሐሳብና አላማ ነው።” ይላሉ።

መልስ 22:- መልካም ሐሳብ ወይም አላማ በዲን ውስጥ የሚፈጠሩ ፈጠራዎችን የተፈቀዱ አያደርግም።

ከዚህ በፊት የነበሩ ማህበረሰቦች በዲናቸው ውስጥ ታላላቅ ፈጠራዎችን የፈጠሩ ሩሃሎች ከተላኩበት ጋር ሙሉ በሙሉ እስከሚጋጭ ድረስ የጨመሩ የቀነሱ ከመልካም ሐሳብ ተነስተው መሆኑን ልንዘነጋ አይገባም።

መልካም ሐሳብ ሀራምን ሀላል ፤ ሀላፊን ሀራም አያደርግም። የዲን ጉዳይን አስመልክቶ መመለሻችን የአላህ ኪታብና የረሠል ﷺ ሱና ብቻ ነው። ሙስሊሞች መጨረሻው የማያምር መንሸራተት ላይ እንዳይወድቁ ይህን መርሆና ደንብ መጠበቅ አለባቸው ። ሙስሊሞች አንድን ተግባር ከመፈጸማቸው በፊት ወደአላህ የሚያቃርብ ተግባር መሆኑን ማረጋገጥ አለባቸው።

አላህ በተከበረው ቁርኣን የሚከተለውን ተናግሯል፡-

﴿لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

“በአላህና በመክከተኛው ፊት (ነፍሶቻችሁን) አታስቀድሙ።” (አል’ሐጁራት፡ 1)

ብዥታ 23፡- “ከመልካም አላማ ተነስቶ መውሊድን የጀመረው ፍትሃዊና አሊም የሆነ ንጉስ ነው።” ይላሉ።

መልስ 23፡- በዲን ውስጥ ቢድዓን የፈጠረ ማንም የሁን ማን የተወገዘ ነው። ከአላህ ዘንድ ምንም አይነት ተቀባይነት የለውም። እንዴውም ስራው ወደ ሰውየው ተመላሽ እንደሚሆንበት ነብዩ ﷺ በሐዲሳቸው ተናግረዋል። በተጨማሪ መውሊድን የፈጠረው ንጉስ ነው መባሉ ታሪካዊ ስህተት ነው። የመውሊድን በዓል ወይም ቢድዓ ለመጀመሪያ ጊዜ ያሰራጩት የኢስላም ጠላት የሆኑት ፋጢሚዮች ነን ባዮች ናቸው። እነርሱ እንደሚሉት መውሊድን የጀመረው ንጉስ ቢሆን እንኳ የንጉሶች ተግባር ከመቼ ወዲህ ነው የዲን መረጃ ሆኖ የሚቀርበው? መልካም አላማ መጥፎ ስራን ተቀባይ እንዲሆን አያደርግም። ዓሊም ፍትሃዊ መሆኑ ከስህተት ጥብቅ መሆኑን አያስረዳም።

ብዥታ 24፡- “መውሊድን የምናከብረው መልካምን አስበን ነው።” ይላሉ።

መልስ 24፡- ኢብን መስዑድ ﷺ የተናገሩትን ንግግር እኛም እንናገረዋለን።

(كم من مريد للخير لم يصبه)

(ስንት ሐቁን ያካገኘ መክካም አሳቢ አክ።) (አድ’ ዳሪሚይ፡ 210)

ብዥታ 25፡- የመውሊድ ባለቤቶች የመውሊድን ቢድዓነት እያረጋገጡ መልካም ቢድዓ በማለት ይጠሩታል። ይህን ይበሉ እንጂ በእነርሱ እይታ መልካም ተግባር ነው። ይህ ደግሞ እነርሱ ከያዙት እምነት የመነጨ ሲሆን መልካም ቢድዓና መጥፎ ቢድዓ በማለት ቢድዓን በሁለት ይከፍሉታል።

መልስ 25:- ቢድዓን መልካምና መጥፎ በማለት መከፋፈሉ መስሊሞችን ለልዩነት የሚዳርግ እንጅ አንድም ጥሩ ውጤት የሚያመጣ አይደለም። ቢድዓን መተው ከዲኑ የሚያገኛለው አንድም ነገር የለም ፤ የሱና ተከታይ ያደርጋል እንጅ ከነብዩ ﷺ ሱና አፈንጋጭ አያደርግም።

ብዥታ 26:- “እኛ መውሊድን የምናከብረው ነብዩ ሙሐመድን ﷺ ለማስታወስ ነው።” ይላሉ።

መልስ 26:- በመውሊዳችሁ ትውስታውን ህያው ለማድረግ የምትሞክሩት የረሠል ﷺ ትውስታ ፍጹም የተረሳና የሞተ መሰላችሁ? የረሠል ﷺ ትውስታ ሁሌም በአዛን በየኹጥባው ከፍ የተደረገ መሆኑን አልሰማችሁም? የረሠልን ﷺ ትውስታ መሰረተ ቢስ በሆነው መውሊድ ከፍ ለማድረግ መከፈ ማድረግ ከንቱና ውድቅ የሆነ አመለካከት ነው። ሶለዋት እንኳ አብዙ ተብለን የታዘዘነው በጁሙዓ ቀን እንጅ ረቢዑል አወል 12ኛው ቀን ላይ አይደለም።

ብዥታ 27:- አንዳንዶች “መውሊድን የምናከብረው የአላህን ዚክር ለማብዛት ነው።” ይላሉ።

መልስ 27:- አላህን መዝከር ከመውሊድ በዓል ጋር ግንኙነት የለውም። ከሶስት መቶ ስልሳ አምስት ቀን መርጦ በአንድ ቀን ወይም በአንድ ሌሊት ዚክር መዝከር አላህን በብዛት አስታውሱ ከሚለው የአላህ ትዕዛዝ ጋር የሚቃረን ነው።

አንዳንድ ወደእውቀት ተጠጋን የሚሉ ሰዎች ለመውሊድ ስርዓት እና ደንብ በማስቀመጥ በዓሉ እንዲከበር አስተዋጽኦ የሚያደርጉ ፤ ፈትዋ ሲጠየቁ “የመውሊድ አላማው ሰዎች የነብዩን ﷺ ታሪክ የሚያውቁበት በመሆኑ ችግር የለውም።” የሚል ምላሽ በመስጠት ህዝብን ያታልላሉ።

ሱብሐን አላህ! መውሊድ ተብሎ የሚጠራ ኢባዳ አለን? ወይም የነብዩን ﷺ ታሪክ በአመት አንድ ጊዜ ብቻ አስታውሱ የሚል ዒባዳ አለን? እንኳን በቁርአን እና በሐዲስ ሊኖር ይቅርና በአራቱ የፊቅህ መዝሐብ እንኳ በፍጹም የለም።

ብዥታ 28:- አንዳንዶች “መውሊድን በማክበር በርካታ ጥቅሞችን እናገኛለን።” ይላሉ።

መልስ 28:- በዚህ አዲስ ፈጠራ ማንኛውም ጠቀሜታ እንኳ ቢኖር ወደርሱ ፊታችንን ልናዘር አይገባም። ዋናው ቁምነገሩ አላህና ረሠል ﷺ በደነገጉት ህግ ላይ መዘውተር ነው። አንድን ነገር አላህ ወይም ረሠል ﷺ ሀራም ካደረጉት ከዚያ በኋላ ሙብተዲዎች ጠማሞች በሚሸላልሙት ፈጠራ ፊታችንን ወደርሱ ልናዘር አይገባም።

ዋናው ቁምነገሩ አላህና ረሠል ﷺ በደነገጉት ህግ ላይ መዘውተር ነው። አንድን ነገር አላህ ወይም ረሠል ﷺ ሀራም ካደረጉት ከዚያ በኋላ ሙብተዲዎች ጠማሞች በሚሸላልሙት ፈጠራ ፊታችንን ወደርሱ ልናዞር አይገባም። ጥቅም በሚባለው ቁማር እና አስከሪ መጠጦች እንኳ የተወሰነ ጥቅም እንዳላቸው አላህ - ሱብሃኑሁ ወተዓላ - ነግሮናል። ነገር ግን ከጥቅሙ ጉዳቱ በማመዘኑ ሙሉ በሙሉ ሊከለከል ችሏል። አንድ ነገር ሀራም ሆኖ በውስጡ ጥቅም እንኳ ቢኖረው ሀራም ከመሆኑ አይዘልም።

ብዥታ 29:- “መውሊድ በውስጡ በረከት፣ መልካም ነገር እና እዝነት አለበት።” ይላሉ።

የመውሊድ ባለቤቶች መውሊድ የተገኘ ሰው ከፍተኛ ትርፍ ያተርፋል ፤ አካሉ ይፈወሳል ፤ ችግሩ ከእርሱ ላይ ይወገዳል። ከመውሊዱ ያልተገኘ ደግሞ በበሽታ ይለክፋል ፤ ቤተሰቦቹ ይሞታሉ ፤ ንብረቱ ይወድማል እና የመሳሰሉ ሽብሮችን ይነዛሉ።

መልስ 29:- አንድ ነገር ቢድዓ የሚል ስያሜ ከተሰጠው በተንኮል የተሞላ፣ መከፋፈልን የሚያመጣ እና የሱና ተቃራኒ ከመሆኑ አይወገድም።

ብዥታ 30:- “በመውሊድ በዓል የነብዩ ﷺ የዘር ሐረግና በአጠቃላይ ታሪካቸው ይደመጣል ፤ በዚህ ቀን ምስኪኖች ምግብ ይበላሉ ፤ ረሠል ﷺ በመወለዳቸው ሰዎች ደስታቸውን ይገልጻሉ።” ይላሉ።

መልስ 30:- የነብዩን ﷺ ታሪክ በአመት አንድ ጊዜ ብቻ መስማት በቂ አይደለም ። እንዴውም የነብዩን ﷺ ታሪክ እና ባህሪ እያንዳንዱ ሙስሊም ዘወትር ሊከታተለው ፣ ሊያደምጠውና ሊማረው ይገባል።

በመውሊድ በዓል ምስኪኖች ምግብ ይበላሉ ለተባለው በአመት አንድ ጊዜ ምስኪኖችን አብልቶ መበተን ሳይሆን ኢስላም ዘወትር ያዘዘበትና የቀሰቀሰበት አንዱ የዒባዳ ዘርፍ (የተራበን መመገብ) ነው።

ረሠል ﷺ የሚከተለውን ሐዲስ ተናግረዋል:-

(أيها الناس أفشوا السلام وأطعموا الطعام.....)

(እናንተ ሰዎች ሆይ! ሰካምታን ግጭ አድርጉ ምግብ አብኩ...) (አህመድ: 6450, ቲርሚዚይ: 1854, ኢብኑ ማጀህ: 1334)

ብዥታ 31:- አንዳንድ ጃሂሎችን ከዚህ ቢድዓ ወይም መሰረተ ቢስ ተግባር ስትከለክላቸው “ይህ ቢድዓ ነው እንዴ?” ወይም “ቢድዓ ብትሆንም ትንሽ ቢድዓ ናት” በማለት ይሳለቃሉ።

መልስ 31:- ቢድዓ ከሆነ ትንሽ እንኳ ብትሆን መራቁ ተገቢ ነው የሚል መልስ እንሰጣቸዋለን።

ኢማም አል 'በርበሃሪያ - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

(ቢድዓ ትልቅ መሆኑ አይቀርምና ጥቃቅን የሆኑትን ከወዲሁ ተጠንቀቅ። በዚህ ማህበረሰብ ውስጥ የተከሰቱ ፈጠራዎችን ስንመለከት በርካታው ሰው እንደ ትንሽ ሲቆጥራቸው የነበሩ ነገር ግን ለትክክለኛው መንገድ ተቃራኒ በመሆን የገቡበት እንኳ መውጫ እስከሚያጡ ድረስ የዲን መርህ ተደርገው የተያዙ ናቸው ...) (ጠቃሚ አል'ሐናቢ: 2/18-19)

ኢብን ሐጀር - ረሂመሁሏህ - የሚከተለውን ተናግረዋል:-

(إن الذي يحدث البدعة قد يتهاون بها لخفة أمرها في أول الأمر ولا يشعر بما يترتب عليها من المفسدة)

(ቢድዓን የሚፈጥሩ ሰዎች ለመጀመሪያ ጊዜ የሚያስከትለውን ችግር ባለማወቅ ነገሯን እንደ ቀለል ቸል ይሏታል ።) (ፈትሁ አል'ባሪ: 13/302)

ብዥታ 32:- “ሶሃቦችና ተከታዮቻቸው ለረሃል ዘመን ቅርብ ስለነበሩ መውሊድ ለማክበር ምንም ዓይነት ምክንያት አልነበራቸውም።” ይላሉ።

መልስ 32:- በእኛና በረሃል ዘመን ያለው ክፍተት ሰፊ በመሆኑ አዳዲስ ፈጠራዎችን መፍጠሩ ችግር የለውም ማለቱ የሚያስኬድ አይደለም። በሶስት መቶው ክፍለ ዘመን ውስጥ የነበሩ ምርጥ ትውልዶች መውሊድን ካላከበሩ እኛም መከተል የሚገባን ይህን ምርጥ ትውልድ መሆኑ ሊታወቅ ይገባል።

ብዥታ 33:- “መስሊሙ ደካማ ፤ ከሐዲዎች ደግሞ ጠንካራ በሆኑበት ዘመን ለምን ቅርንጫፋዊ በሆነው የመውሊድ ጉዳይ እንከፋፈላለን? ለምን ለጠላት ምቹ እንሆናለን? ለምን እጅ ለእጅ ተያይዘን አንድ አንሆንም?” ይላሉ።

መልስ 33:- ለድክመታችን ለመከፋፈላችን ለመለያየታችን ምክንያት የሆነው ቢድዓና ወንጀል አይደለምን? ሽርክ እና ኩፍር ላይ የወደቁ መስሊሞችን ስንመለከት ምን ይሰማናል?

ተውሂድ ለመስሊሞች መሰባሰብ ፣ አላህን ለመታዘዝ ፣ የመስሊሞችን ቃል አንድ ለማድረግ መሰረት ነው።

አላህ በተከበረው ቁርአን የሚከተለውን ተናገሯል፡ -

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

“የአካህንም (የሚመን) ገመድ ሁካችሁም ያዙ። አትከያዩም።” (አል'ኢምራን፡ 103)
﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

“ይህም ቀጥተኛ ሲሆን መንገድ ነው። (የጥመት) መንገዶችንም አትከተሉ። ከ (ቀጥተኛው) መንገዱ እናንተን ይከያዩዋችኋል። እነሆ ትጠነቀቁ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።” (አል'አንሞ፡ 153)

ቢድዓን ርቀን ቅኑን ጎዳና እንዲመራን ፤ ግልጽና ሰውር ከሆኑ ፈተናዎች እንዲጠብቀን ፤ እርሱን በመታዘዝ ላይ እንዲያግዝን ፤ በሐቁ ላይ እንዲያጸናን አላህን እማጸናለሁ።

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

بدعة المولد في الدين وشبهاتها وردھا بالكتاب والسنة

በኢስካም ውስጥ ሰርጎ ገብ የሆነው
መውኪድ ብዙታዎቹና መከሶቻቸው

ዝግጅት፡ - ዩሱፍ አሕመድ

ባህር ዳር በሚገኙ የአህክሱና
መሻይኾች የተቀሩ ጠቃሚ ኪታቦች፤
ከሀገር ውስጥና ከውጭ በሚመጡ
መሻይኾች የተሰጡ ኮርሶች፤
ሙሐዶራዎች፤ የጁመዓ ኹጥባ፤
በትክክከኛ ሚስረጃ የተደገፉ የተከያዩ
ኢስካሚዊ መጣጥፎችን
የሚከተከውን የቴክኒካው ኪንክ
ጆይን በሚድረግ መከታተክ ይችላሉ

<http://t.me/alateriqilhaq>